

НАПРЯМИ РЕКУЛЬТИВАЦІЇ КАР'ЄРІВ

Автор – Белкіна Марта, студ. гр. АРХ-19-4мн

Науковий керівник –к. т. н., доц. каф. дизайну та реконструкції

архітектурного середовища Харченко К. С.

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

Відпрацьовані кар'єри являють собою промислові об'єкти, що не використовуються у господарських цілях. Наявність значної кількості промислових споруд, що не використовуються, приводить до розосередження житлових та громадських кварталів забудови міста, ускладнює транспортні зв'язки. Основні ресурси гірничорудної промисловості зосереджені в Криворізькому (67,2 %) і Кременчуцькому (14,6 %) басейнах. На частку Білозерського, Приазовського і Керченського залізрудних районів припадає 18,2 %.

Хоча видобуток корисних копалин необхідний для розвитку економіки країни, освоєння родовищ негативно впливає на навколишнє середовище, в першу чергу, змінюючи рельєф внаслідок утворення кар'єрів, що відрізняються як за параметрами, так і за засобом подальшого відновлення.

У другу чергу, надалі виникає завдання, яке стає перед підприємствами, – яким чином проводити відновлення.

Кар'єри є інженерними комплексними промисловими об'єктами. Це дає можливість стверджувати, що кар'єри мають характерні для будівель та споруд функціонально-локалізовані компоненти архітектурних систем, що відповідають основним групам процесів діяльності людини: виробничим, невиробничим, комунікаційним, рекреаційним. Сприйняття кар'єру як споруди дає змогу аналізувати процеси відновлення середовища кар'єру як своєрідну «реконструкцію» промислової споруди. Ці процеси розглядаються як реновація кар'єру.

Систематизований комплекс робіт, спрямований на часткове або повне відновлення порушених територій називається рекультивацією. Такі землі є результатом ведення гірничих робіт відкритим та підземним способом, будівництва комунікацій, проведення геологорозвідувальних і вишукувальних робіт.

При цьому, як правило, порушується ґрунтовий покрив, змінюються гідрогеологічний і гідрологічний режими, утворюється техногенний рельєф, а також відбуваються інші якісні зміни, що погіршують екологічну обстановку в цілому.

Порушені території в результаті господарської діяльності поділяють на такі групи:

- землі, пошкоджені насипним ґрунтом, відвали, терикони;
- кавальєри і звалища;
- території, пошкоджені виїмкою ґрунту;
- території гірничих розробок, видобутку місцевих будівельних матеріалів;
- провали і прогини на місці підземних гірничих робіт, резерви і траншеї, які утворюються під час будівництва лінійних споруд.

Після видобутку пошкоджені території можливо частково відновити за кількома напрямками, в залежності від фізичних, кліматичних і хімічних характеристик ділянки.

Головними напрямками рекультивації є начтупні:

- сільськогосподарський – включає згладжування, терасування та стабілізацію бортів кар'єра; повне або часткове планування поверхні; створення родючого ґрунту, організацію тепличного господарства, посад плодово-ягідних садів;

- лісогосподарський – покриття поверхні родючим шаром або ґрунтоутворюючими породами (піски, суглинки). Створення лісопосадок хвойних і листопадних насаджень, цінних порід дерев і кущів, пристрій розплідників;
- будівельний – крім попередньо описаних заходів, включає: ізоляцію ґрунтових і підземних вод від можливого антропогенного впливу; будівництво баз відпочинку, кемпінгів, складових приміщень, станцій мобільної мережі;
- природоохоронний – згладжування, терасування і стабілізація ґрунту. Повне або часткове планування поверхні. Посадка рослин із заданими характеристиками;
- рекреаційний – пристрій дренажної системи, щоб запобігти заболочуванню; створення штучної водойми, лісопаркових зон, готелів, кемпінгів.

Для визначення оптимального обрання напрямку рекультивації кар'єрів в умовах активного використання кафедрою Дизайну та реконструкції архітектурного середовища (під керівництвом доц. Харченко К.С.) ДВНЗ ПДАБА продовжено напрямок дослідження конкретних прикладів використання відпрацьованих ландшафтів Криворізького регіону. На підставі вивчення кількох локацій буде визначено критерії відпрацьованих теренів і відповідність напрямку рекультивації запропонованому проектному рішенню. Під час вивчення гірничопромислових систем буде враховуватись їх процес формування, тобто сукупність різних процесів, які одночасно протікають в них та змінюються за певних умов. Важливо враховувати, що функціонування відпрацьованих ландшафтів може призводити як до їхньої стабілізації, так і подальшого розвитку чи деструкції. Даний напрямок наукових досліджень сприятиме вивченню результатів впливу інтенсивного розвитку гірничо-видобувної промисловості та напрямків активного використання нових антропогенних геокомплексів, які з'явилися завдяки господарській діяльності, проте є природними територіальними системами, що розвиваються за природними законами.

Список використаних джерел

1. Бойко-Бойчук О. Категорія міста : сутність, визначення. *Управління сучасним містом*. 2005. № 3-4/7-12. С. 19–20.
2. Ворончихина Е. А. Рекультивація нарушених ландшафтів: теорія технологій, регіональні аспекти : монографія. Перм, 2010. 163 с.
3. Сметанин В. И. Рекультивація и обустройство нарушених земель : учеб. Москва : Колос, 2000. 96 с.
4. Руденко М. О., Ніколаснко В. А. Історичні передумови формування громадських будинків і споруд на території кар'єрів. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ : КНУБА, 2014. Вип. 35. С. 417–421.
5. Руденко М. О. Теоретична модель організації громадських будинків і споруд, сформованих в умовах складного рельєфу (на прикладі кар'єрів). *Містобудування та територіальне планування*. Київ : КНУБА, 2014. Вип. 51. С. 500–504.